

Czas przemieszczania się w podróży służbowej

W praktyce powstają wątpliwości dotyczące relacji między czasem pracy pracownika a odbywaniem podróży służbowej. Problem ten był wielokrotnie analizowany przez Sąd Najwyższy. W wyroku z 27 października 1981 r. (I PR 85/81, OSNC 1982/5-6/76) Sąd stwierdził, że *odbywanie podróży służbowej poza „czasem pracy” nie powoduje obowiązku wypłacenia pracownikowi dodatkowego wynagrodzenia, jeżeli przepis szczególnie tego nie przewiduje.*

W uzasadnieniu do tego wyroku sąd stwierdził ponadto, że sama podróż służbowa nie stanowi wykonywania pracy w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy. Za pracę może być tylko uważane odbywanie podróży służbowej w „czasie pracy”. Tym samym, aby czas szkolenia „wyjazdowego” mógł zostać wliczony do czasu pracy, musi przypadać w godzinach wynikających z rozkładu czasu pracy.

Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z 21 września 1982 r. (I PR 85/82, Lex nr 523777), stwierdzając, że odbywanie podróży służbowej poza obowiązującym pracownika rozkładem czasu pracy (...) nie zobowiązuje do wypłacenia pracownikowi dodatkowego wynagrodzenia, chyba że przepis szczególnie stanowi inaczej.

 Do czasu pracy wlicza się czas podróży służbowej, który pokrywa się z godzinami harmonogramowymi pracownika.

Ponadto Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli po wykorzystaniu na podróż służbową całego swego „czasu pracy” pracownik wykonuje jeszcze jakąś konkretną pracę, za tę pracę przysługuje mu dodatek z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych.

Sąd Najwyższy w wyroku z 23 czerwca 2005 r. (II PK 265/04, OSNP 2006/5-6/76) orzekł również, że *czas dojazdu i powrotu z miejscowości stanowiącej cel pracowniczej podróży służbowej oraz czas pobytu w tej miejscowości nie są pozostawianiem do dyspozycji pracodawcy w miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy (art. 128 § 1 k.p.), lecz w zakresie przypadającym na godziny normalnego rozkładu czasu pracy podlegają wliczeniu do jego normy (nie mogą być od niej odliczone), natomiast w zakresie wykraczającym poza rozkładowy czas pracy mają w sferze regulacji czasu pracy i prawa do wynagrodzenia doniosłość o tyle, o ile uszczuplają limit gwarantowanego pracownikowi czasu odpoczynku.*

Okres przypadający w czasie podróży służbowej poza „rozkładowymi” godzinami pracy konkretnego pracownika nie jest traktowany jako czas pracy, co oznacza, że pracownikowi nie przysługuje za ten czas rekompensata w postaci czasu wolnego ani wynagrodzenie. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy pracownik poza harmonogramowymi godzinami pracy wykonuje zadania służbowe – wtedy czas ten jest wliczany do czasu pracy i stanowi pracę w godzinach nadliczbowych.

Przykład

Pracownik warszawskiej firmy został wysłany w delegację do Krakowa. Wyjechał z Warszawy o godzinie 6.40 i wrócił do domu o godz. 22.00. Jego rozkładowe godziny pracy przypadają między

9.00 a 17.00. Czas poza „grafikowymi” godzinami pracy nie jest co do zasady wliczany do czasu pracy pracownika. Ze względu jednak na to, że pracownik w drodze powrotnej do Warszawy przygotowywał w pociągu sprawozdanie z krakowskiego spotkania, i trwało to 3 godziny, czas ten będzie wliczony do jego czasu pracy jako czas efektywnej pracy (w tym przypadku nadliczbowej).

Pozostawanie w zakładzie pracy bez wiedzy pracodawcy

Pozostawanie w zakładzie pracy bez polecenia przełożonego lub pracodawcy nie jest zaliczane do czasu pracy. W tej sprawie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 10 listopada 2009 r. (II PK 51/09, OSNP 2011/11-12/150), stwierdzając, że *czasu przypadającego poza normalnymi godzinami pracy, w którym pracownik – pozostając w dyspozycji pracodawcy w rozumieniu art. 128 § 1 k.p. lub jedynie przebywając w zakładzie pracy – nie wykonuje pracy, nie wlicza się do czasu pracy w godzinach nadliczbowych (art. 151 § 1 k.p.).*

Również w wyroku z 3 października 1978 r. (I PRN 91/78) Sąd Najwyższy stwierdził, że *przepisy (...) nie uzależniają przyznania wynagrodzenia za godziny nadliczbowe za pracę wykonywaną w czasie delegacji służbowej od warunku, aby praca w tych godzinach została wyraźnie zlecona pracownikowi przez przełożonego. Decydujące znaczenie ma również wykonywanie pracy w godzinach nadliczbowych za zgodą lub wiedzą przełożonego albo też – nawet bez tej zgody i wiedzy – jeżeli konieczność świadczenia pracy w godzinach nadliczbowych wynika z obiektywnych warunków pracy, niepozwalających pracownikowi na wykonywanie zleconych mu zadań w ustawowej normie czasu pracy. Wspomniane obiektywne warunki pracy wyłączające możliwość wykonania zadań planowych w ustawowym czasie pracy są równoznaczne ze „szczególnymi potrzebami zakładu pracy.*

Przykład

Według rozkładu pracownik kończy pracę o godzinie 16.00. Nie wychodzi jednak o tej porze z pracy, bo czeka na żonę, aby razem z nią wrócić do domu. Ten czas spędzony w firmie nie jest wliczany do czasu pracy tego pracownika. Nie otrzymał on bowiem od przełożonego polecenia pracy nadliczbowej i nie świadczył w tym czasie pracy, lecz jedynie na podstawie samodzielnej decyzji pozostał w budynku zakładu pracy. W tym przypadku, nawet gdyby pracownik świadczył pracę, należałoby ocenić, czy praca „po godzinach” była konieczna i czy rozkładowy czas pracy nie był wystarczający do wykonania zleconych zadań służbowych.

Przykład

W firmie usługowej przełożony ok. godz. 15.00 zlecił pracownikowi zrobienie w trybie pilnym kosztorysu na wykonanie konkretnego zlecenia dla klienta firmy. Kosztorys będzie potrzebny na następną rano, bowiem na godzinę 9.00 zostało zaplanowane spotkanie z klientem w tej sprawie